

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stop. peti vrsta
malih oglasov po 150
in 20. vrsti oglasov
nad 45 mm višine
po Din 2-30, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
6. Pr. večim g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne vračajo, neuradno
pismo se ne sprejema. Uredništvo
telefon št. 2030, upravnštvo št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Lekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7363, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Novi avstrijski predsednik

Zvezni predsednik avstrijske republike je sicer po svojem položaju najvišji državni funkcionar, ima pa obenem tako malo pravic, da se ga v javnem življenju niti ne opazi. Pravzaprav je njegova edina dolžnost reprezentirati državo v gala-uniformi pri raznih rodoljubnih svečanostih. Naj pripada tej ali oni politični stranki, naj bo tega ali onega političnega prepričanja, on ne more in tudi ne sme niti najmanj vplivati na tok in razvoj političnih dogodkov. Demokratski princip je v avstrijski ustavi v odredbah o funkcijah zveznega predsednika tako pretirano izpeljan, da so se že čisto celo pojavljali predlogi, da naj se v interesu ugleda državnega poglavarja povečajo njegove prerogative. Taki predlogi so prišli ravno od onih strank, ki jih moramo smatrati za demokratske.

Najboljši dokaz o veljavi in o vplivu zveznega predsednika je povojni razvoj naše severne sosedice. Ime dr. Hainisch je v mednarodnem življenju skoraj neznano, in gotovo si tudi večina avstrijskih državljanov ni na jasnem, kaj je bil on. Zato pa tujina in še bolj Avstrija pozna in ceni dr. Seipela, zveznega kanclerja ali po naše predsednika vlade. Dočim je dr. Hainisch reprezentiral, je dr. Seipel vodil vso državno politiko, in to v največji dobi, ko je šlo republiku za biti ali ne. In to ne samo radi tega, ker je dr. Seipel eden najodličnejših in najsposobnejših državnih svetovnega slovesa, marveč tudi vsled omenjenih omejitev funkcij zveznega predsednika.

Kljub temu pa je včerajšnja volitev novega predsednika republike dobila na važnosti in je obenem imela čisto politično obelodanost. Krščansko-socialna stranka je kot prva javno precizirala svoje stališče: Ustava ni se spreminjati v toliko, da bo dr. Hainisch lahko izvoljen, obenem pa naj se povečajo prerogative predsednika, ki bi ga v bodoče volilo ljudstvo neposredno z ljudskim glasovanjem, ne pa samo posredno preko izvoljenih poslancev in senatorjev. Ker so socialisti nastopili proti vsaki spremembi ustave, je krščansko-socialna stranka postavila kandidata Viljema Miklasa, znanega svojega prvaka in predsednika senata.

Obe manjši vladni stranki: Velenemci in Landbund sta takoj odklonili to kandidaturu in postavili zahtevo, da naj bo predsednik »nepolitična« oseba. Velenemci predvsem radi tega, ker Miklas ni pristaš »Anschlusa«. Socialisti pa so kar nenadoma spremenili svoje stališče in so v posebnem obvestilu izjavili, da pristajajo na spremembo ustave, da s tem omogočijo izvolitev dr. Hainischu in da preprečijo izvolitev »klerikalnega« kandidata. Samo da ne bi bil predsednik »klerikalec«.

Krščansko-socialna stranka kljub temu, da je sprememba ustave bil njen predlog, ni pristala na te želje socialistov. Razumljivo, kajti v tem slučaju bi morala glasovati za kandidata, ki bi bil izvoljen kot »neklerikalec«.

Tako je prišlo do bojnega glasovanja, katerega potek smo podrobno objavili v naši včerajšnji številki. Izvoljen je bil kandidat krščansko-socialne stranke Viljem Miklas.

Tako je prišel na čelo nove Avstrije prvič odgovoren politik, eden od voditeljev največje, krščansko-socialne stranke, ki ima pri konsolidaciji in napredku republike največje zasluge. Krščansko-socialna stranka kot nositeljica prave ljudske demokracije, ki je vsa leta nosila in nosi vso odgovornost za državno politiko, je dobila zasluženo priznanje s tem, da je tudi na najvišje mesto prišel mož svetovnega nazora, ki ga ona tako vztrajno in uspešno propoveduje.

Ime in osebnost novega predsednika ni sta znana samo v njegovi domovini, njegov sloves gre daleč preko meja. Kot politik in državnik stoji visoko nad povprečnostjo. Praviljnost in objektivnost je dokazal na vseh odgovornih mestih, ki jih je dolgo vrsto let zavzemal. Zato so upravičene nade, ki se nanj stavi, da se bo tudi na novem mestu pokazal čedega moža in dal položaju predsednika oni značaj in ugled, ki ga najvišji državni funkcionar mora imeti.

Krščansko-socialna stranka pa je prevzela novo odgovorno mesto in njeni prvaki zavzemajo sedaj vse najvažnejše državne položaje. Tako je tudi prav. S svojim dosedanjim delovanjem je dokazala, da je edino sposobna urejeno voditi državno krmilo in le v interesu Avstrije je, če ga bo dolgo tudi vodila.

Po imenovanju Maksimoviča

Vojni minister pravi, da nima vzroka za demisijo — Belgrad pod vtisom govoric — Seja vlade — Situacija se čisti

Belgrad, 6. dec. (Tel. »Slov.«) Vsa belgrajska javnost je bila danes pod utisom vesti o vladni krizi. Povod vsem tem vestem so bile govorice o demisiji zagrebškega velikega župana dr. Zreleca, oziroma vojnega ministra generala Hadžića. Ta naj bi bil nezadovoljen vsled tega, ker je bila vojska pri reševanju zagrebškega incidenta baje premalo zaščitena. Drugi so trdili, da mu je težko radi Uzun-Mirkoviča, ki je moral po kratkem času zapustiti Zagreb in oditi v Skoplje. Radi tega, tako se je trdilo, je podal demisijo vojni minister. Podkrepitev te trditve naj bi nudil današnji sestanek Hadžić-Korošec.

Nadalje naj bi bili nezadovoljni demokrati, ker je bil dr. Zrelec njih odločen pristalnik in so izgubili z njegovo upokojitvijo važno in politično vplivno mesto. Demokrati so se tudi izgovarjali, da o nameranih izprehembah niso bili obveščeni in da je notr. minister dr. Korošec odločil na svojo pest. Politično nervoznost so stopnjevale številne konference odločilnih politikov. Demokrati so se zbrali v ministrstvu za javna dela in so se dopoldne in popoldne dolgo časa posvetovali.

Posebno pozornost pa je vzbudila seja šefov vladnih strank Korošec-Davidović-Vukičević-Marinković. Ta seja je dala mnogo povoda, da se je mislilo o važnih spremembah. Vsled te seje se je mislilo, da pride do važnih sprememb v vladi. V splošni nervoznosti pa se je pozabilo, da dr. Spaha ni v Belgradu in da torej o seji šefov četverne koalicije ne more biti govora. Seja je trajala dolgo.

Po seji sta se sestala še dr. Korošec in dr. Barić, kar je dalo zopet povoda za govorice o novih kombinacijah glede hrvatskega zastopstva v vladi. Ko pa je g. predsednik vlade odšel na dvor, se je politična nervoznost ljudi, ki samo iščejo senzacija, še znatno povečala. »Kaj je, g. predsednik, z vlado?«, so na-

valjivali od vseh strani novinarji na dr. Korošca, ki pa se jim je samo ljubeznivo smehljajal, a jim ni dal nobenega odgovora.

Tisti, ki so zagovarjali jako roko, so širili telefonično izjave iz Zagreba, zlasti od ing. Košutića, ki da je izjavil, da je imenovanje novega velikega župana v Zagrebu povzročilo pravo paniko v Zagrebu in zvečalo prepad med Zagrebom in Belgradom. V politiki sporazumevanja ta korak da ni bil dober. Dr. Korošec da se je prenagil. Tem deklarantom se je pridružil pozneje še zemlji-radniški voditelj Joca Jovanović, ki je dejal, da se madžarska politika od 1905 do 1908 ne sme posnemati, ker ni uspela. Hrvatska ni Makedonija.

Ko se je izvedelo, da se ima ob 6 vršiti seja ministrskega sveta, se je ozračje znatno pomirilo.

Se pred sejo se je vršila dolga konferenca med predsednikom dr. Korošcem in ministrom Barićem. Ves ta čas se je dolgo ugibalo, kaj bo napravil Davidović, ker se je trdilo, da je bil na dopoldanski seji demokratov jezen radi Zagreba in ker so demokrati poslanci zahtevali, da so demokrati zoper zagrebško imenovanje odločno protestirali. Mnogi so si že meli roke, češ, da demokrit ne pojdejo nazaj v vlado. Kriza v vladi da je torej neizbežna. Korošec pade da je gotov. »Predsednik je mrtev, živeli predsednik!«. Tako se je govorilo. Tega mučnega ugibanja pa je bilo konec, ko je bil izdan komunikat o seji: »Posvetovali smo se o stališču vlade do zagrebške opozicije«.

Zlasti pa je vplivala kot mrzel tuš izjava vojnega ministra dr. Hadžića: »Ostavke nisem niti podal, niti predložil, niti imel razloga, da to storim. Ta vest je absolutno neresnična.« Izrazilo se je potem, da so bile vesti o demisiji Hadžića zagrebške intrige, ki so prišle prav tudi belgrajskim intrigantom.

Zagrebški listi o imenovanju

Zagreb, 6. dec. (Tel. »Slov.«) Današnji »Obzor« prinaša na prvem mestu velik članek o imenovanju Voje Maksimoviča za velikega župana. Pravi, da je bilo mnogo intrig in da dr. Korošec želi, da se imenovanje izvrši po poravnanim sporu med bivšim velikim županom dr. Zrelecem in generalom Uzun-Mirkovičem. Trud dr. Korošca je bil brezuspešen, čeravno je bil tudi on proti imenovanju vojaške osebe za velikega župana na Hrvatskem. G. Zrelec je vseeno moral oditi. Ne zato, ker je to hotel dr. Korošec, ampak zato, ker so to hoteli drugi politiki. »Obzor« pravi dalje, da je s tem imenovanjem velik del vladnih poslancev nezadovoljen in predvsem se Stjepan Barić protivi temu, da bi prišla vojaška oseba na mesto velikega župana.

Zagreb, 6. dec. (Tel. »Slov.«) Imenovanje velikega župana Voje Maksimoviča je izzvalo v Zagrebu velike komentarje. To imenovanje se je pričakovalo z nerazpoloženjem. Danes pa se je konstatiralo, da je to celo proti zakonu, ker ni predvideno imenovanje vršilca dolžnosti velikega župana, za katerega se zahteva 15 let državne službe in pravdniški izpit. »Narodni val« prinaša na čelu lista članek, kjer napada dr. Korošca, ki je baje povzročil to imenovanje. Hrvatski narod da se

ne boji niti topov, kaj šele topničarjev. Dr. Korošec lahko preseli na veliko županijo celo artiljerijo, pa ne samo enega profesorja artiljerije, in ne bo vendar nič opravil. Niso Hrvati deca, da bi se bali strašila.

V drugem članku piše »Narodni val«, da je imenovanje Voje Maksimoviča krinka, pod katerim se skriva vojaška diktatura Hrvatske. V članku »Ekspedicija« piše »Narodni val«, da je nastopil v Belgradu strah in da so se po nalogu Puniše Račića pričeli zbirati hajduki, da po imenovanju Voje Maksimoviča pridejo na Hrvatsko, da se tako izpolni obljuba Puniše Račiću, ubojci Stjepana Radića, da bodo sili hajduki — pomagači Puniše Račića.

»Narodni val« pravi dalje, da hoče s tem imenovanjem postaviti Belgrad Evropo pred novo fazo razvoja.

Zagreb, 6. dec. (Tel. »Slov.«) V »Riječ« je napisal Večeslav Vilder članek, da je imenovanje Maksimoviča kakor otročja igra na vasi. Postavljajo za velikega župana človeka, ki ne pozna niti zakonov tamošnjih krajev. In vrhutega je to še Srbijanc. Zaključuje z sledečimi besedami: »Usoda koraka s svojimi neumljivimi in strašnimi koraki dalje in nimamo nikogar, da jih zaustavi.«

Se'a finančnega odbora

Belgrad, 6. dec. (Tel. »Slov.«) Ob 5 popoldne je bila seja finančnega odbora. Na dnevnem redu je bila razprava o kreditu za pogozdovanje. Minister za šume Pera Marković je izjavil, da ima dovoljenje vlade, da zahteva kredit 20.000.000 Din, vendar pa zahteva samo 12.000.000 Din iz presežkov dohodkov, in sicer 6.000.000 Din za gozdne čuvaje, 6.000.000 Din pa za pogozdovanje, ker misli, da bi dobil nekoliko kredita, ki je določen za javna dela. Nato je govoril radikalni poslanec Pera Janković, ki je zahteval, da se mora gledati, da pride čim bolj kvalificirano osebe za gozdne čuvaje. Za nasade je treba čim več žrtvovati, ker je to plodono naložen denar. Potem je govoril musliman Kapetanović, ki je izjavil, da bo glasoval za predlog. Jutri popoldne ob 5 se seja nadaljuje in bodo govorili zastopniki Jugoslov. kluba.

Zastopniki pravoslavne cerkve računajo na pomoč Jugoslovanskega kluba

Belgrad, 6. dec. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne je posetil Jugoslovanski klub odposlanec patriarha Dimitrije in izročil Jugoslov. klubu zahteve srbske pravoslavne cerkve glede ljudskošolskega zakona. Izrazil je zaupanje patriarha do Jugoslovanskega kluba pri debati, oziroma pri sprejemu ljudskošolskega zakona. Spomenico načelne vsebine je podal sveti arhierejski sinod srbske pravoslavne cerkve, glede premoženja pa je sestavil spomenico veliki upravni svet srbske patriarhije v Sremskih Karlovcih.

Belgrad, 6. dec. (Tel. »Slov.«) »Službene Novine« prinašajo danes ukaz o napredovanju velikega števila davčnih uradnikov v Sloveniji. S tem se je davčnim uradnikom v Sloveniji popravila krivica, ki se jim je bila zgodila.

Wilhelm Miklas, novoizvoljeni predsednik Avstrijske republike.

Ekspoze finančnega ministra o proračunu za l. 1929

V svojem ekspoziju o proračunu, ki ga je predložil narodni skupščini, je finančni minister v začetku opozarjal na razmere, pod katerimi so bili sestavljeni dotedanji naši državni proračuni. Za zadnje tri je karakteristično, da so bili sestavljeni v času gospodarske krize in so morali zato uveljaviti zahtevo, da se državni izdatki na noben način ne povišajo. Na žalost politične in pravne razmere niso dovolile, da bi se mogli ti proračuni zmanjšati, ker je bil parlamentarni položaj tak, da ni bilo mogoče zakonodajno delo.

Ker tudi še sedaj radi neurejenih političnih razmer niso izpeljane potrebne reforme, ni mogoče v predloženem proračunu izvesti sprememb, ki bi šle za znižanjem izdatkov. Država se še ni znebila raznih neobveznih funkcij, ki jih je vzela nase v boljših časih. Upravna organizacija in njene funkcije so ostale iste kot prejšnja leta, zato je tudi proračun izpeljan v istem tiru kot lanske.

Pri presojanju proračuna se je treba ozirati na vsakoletni gospodarski položaj države. Trgovinska bilanca je letošnje leto za nas zelo neugodna. Letina, dasi boljša nego lansko leto, vendar ni zadovoljiva, posebno glede oružja. Naša država se še vedno nahaja v gospodarski krizi. Vidimo pa pojave, ki kažejo, da kriza popušča. To se pozna posebno pri indirektnih davkih, ki v zadnjih mesecih naraščajo, kar dokazuje, da raste kupna moč prebivalstva. Tudi število konkurzov pada.

Vsled neenakomernega dotoka državnih dohodkov mora imeti finančno ministrstvo na razpolago obratni kapital. Ker so pri nas izvenproračunski izdatki zelo veliki in kredit za pomoč gladujočim je znašal v preteklih mesecih 150 milijonov dinarjev — je financiranje države zelo težko. Takim neprimlikom bo odpomagano z novim zakonom o Narodni banki, ki predvideva eskontiranje državnih bonov do 600 milijonov dinarjev.

Pasivna trgovinska bilanca je povzročala odtekanje tujih deviz in obstojala je nevarnost za stabilnost dinarja. K sreči je bilo sklenjenih več inozemskih posojil — druga transa Blerovega posojila, posojilo drž. hipotekarne banke, belgrajske občine — s čimur je bil osiguran dotok deviz k Narodni banki. Povečani izvoz je zvišal tudi dotok deviz in zato za bodočost dinarja ne obstoji bojazen. Smatrati je, da je prišel čas izvesti zakonsko stabilizacijo, kar se bo zgodilo, ko bo dana prilika dobiti inozemska posojila.

Najnujnejša potreba države pa je izvedba upravne organizacije. Ta cilj zasleduje sedanja vlada. Novi zakon o centralni upravi bo zmanjšal število ministrstev in bo uvedel racionalizacijo v upravo.

Za gospodarsko povzdigo se bo vlada kar največ trudila. Posebno bo pospeševala kmetijstvo in se bo v ta namen posluževala zadružništva.

Pri izdelovanju proračuna so vodili vlado ozirni na gospodarstvo, zato je posvečala vso pozornost dohodkom, ki so proračunski tako, da se od davkoplačevalcev ne zahteva v novem proračunu, globalno vzeto, niti pare več. Indirektni davki so zelo znižani. Tem dohodkom smo prilagodili državne izdatke, ker smo smatrali, da ne smemo zahtevati več kot znaša gospodarska moč prebivalstva.

V. Rupret, učitelj:

Šolski zakon in učiteljstvo

Šolski zakon je gotovo eden najvažnejših zakonov. Od njega je odvisna vzgoja mladine, torej bodočnost naroda in države. Z njim se skušajo okoristiti različne smeri, da bi jim donesli kar največ kapitala za svoja stremiljenja. V vseh državah so se pri sprejetju šolskega zakona povečini odigrali težki parlamentarni boji, ki so zapustili globoke sledove, kakaj pri nobenem zakonu ni ljudstvo tako živo in zainteresirano, pri nobenem javnost tako ne sodeluje, kot pri šolskem zakonu. Le pogledimo na boj katoličanov v Avstriji, Nemčiji in drugod. Iskali so se kompromisi, padale so vlade itd. Zato je umljivo, da se je tudi pri nas zanesel boj za novi šolski zakon v javnost.

Zlasti pa zadeva šolski zakon učiteljstvo. Le-to ne drži križem rok in tudi ono hoče uresničiti svoje zahteve. Na dvoje vprašanj, ki razburjajo javnost in o katerih se je že precej pisalo, naj se danes omejimo in s tem pojasnimo svoje stališče t. j. vprašanje verouka in pa vprašanje dajatev krajevnih šolskih činiteljev za učiteljska stanovanja, ki jih predvideva projekt zakona za osnovne šole.

Po svojem bistvu je lahko šola verska, laična ali pa simultanska. Za nas Slovence kot izrazite katoličane bi bila najprikladnejša in najidealnejša verska šola, kjer bi vodil vso vzgojo en duh in bi slonela koncentracija vsega pouka na verskem temelju. Tako šola je zahtevala krščansko učiteljstvo ob priliki zadnjega katoliškega shoda v Ljubljani in so se sprejele tudi tozadevne resolucije.

Laična šola je obstajala dosedaj v Srbiji. Na šolstvo pravoslavna cerkev ni imela skoraj nobenega direktnega upliva. Verouk oziroma »nauk« o veri in moralici so poučevali prosvetni učitelji. Tudi če je zašel kak učitelj Slovenec v Srbijo, je moral poučevati verouk, čeravno je bil druge veroizpovedi.

Pri tej priliki naj se kratko dotaknemo predloga o poučevanju verouka, ki ga je stavil glavni odbor UJU odseku, ki obravnava osnovno-šolski zakon in ki je dal priliko že mnogim komentarjem in proiestom.

Slovensko učiteljstvo, vsaj kolikor nam je znano, tega predloga ni nikdar stavilo, niti tedaj, ko še ni bilo v enotni stanovski organizaciji in je bil še velik del pod direktnim uplivom liberalne stranke. Če ga je stavilo srbsko učiteljstvo za svoje razmere, je to njihova zadeva oziroma stvar srbskega ljudstva. Ako pa je bil stavljen predlog za vso državo, potem je zasledoval glavni odbor UJU odn. njegov predsednik kak drug cilj in bo moral dati zato slovenskemu učiteljstvu tudi odgovor. Verujemo pa v tolerantnost sedanjega vodstva poverjenosti UJU v Ljubljani in smo prepričani, da bo znalo braniti največje svetinje našega naroda t. j. vero in pa svetovno naziranje svojih članov, ter se prizadevalo, da ohrani vsaj to, kar smo imeli dosedaj, namreč simultansko šolo. Laična šola pa v celoti vsi odklanjamo.

Drugo je vprašanje dajatev kr. šol. činiteljev za učiteljska stanovanja. Projekt zakona govori, da mora imeti vsaka šola stanovanja za učiteljstvo, in če jih nima, je obvezna občina jih zgraditi v šestih letih po sprejetju zakona. S tem bi bile, kakor pravijo, silno obremenjene naše občine in bi tozadevnih bremen ne zmogle. Gre predvsem tu za podeželske občine, ne pa toliko za mestne oz. predmestne.

Kdor ne pozna razmer, posebno državno uradništvo bi reklo, da so to vsekakor prevelike dobrote za učiteljstvo, ker itak že prejema po uradniškem zakonu določeno stanarino. Kako je s stvarjo?

Dosedaj je imela vsaka šola navadno le stanovanje za šolskega upravitelja, ki od plačevanja stanarine prostega stanovanja ni imel, čeprav bi mu kot oskrbniku šole in šolske imovine pripadalo, marveč mu je država odtegovala stanarino določeno pri cenitvi stanovanja.

Kako pa je s stanovanjem za ostalo učiteljstvo?

Pregovor pravi: zdravo stanovanje — polovica življenja. Kdor količkar pozna podeželske razmere, ve, da takih stanovanj ni. Učiteljstvo stanuje v zaduhlih, vlažnih sobah, največkrat po vaških gostilnah in beznicah. Ponekod vzame lastnik gostilne učiteljsko samo radi tega na stanovanje, da privabi goste. Kaj pa je gostilna za mladega človeka, vemo vsi! Potem se nikar ne čudimo, da pade ta ali ona učiteljica in tudi učitelj. So tudi konkretni slučaj, da je učitelj stanoval v prostoru, kjer so bila ilovnata tla, na stenah pa je visela konjska in volovska oprema. Kako se more tak učitelj z veseljem posvetiti delu v šoli in izven nje? Bodimo socialno pravični tudi do učiteljstva! Če danes zahtevamo od tovarn, denarnih zavodov itd., da zidajo stanovanja za svoje uslužbence, z isto pravico zahteva tudi učiteljstvo, in sicer brez izjeme, zase človeku dostojnih stanovanj, pa naj jih zida kdorkoli. Učiteljstvo tega noče zastonj. Kakor plačujejo stanarino šolski upravitelji, tako jo bodo plačevali tudi drugi. Podeželske občine to itak same uvidevajo. Povsod, kjer se se sgradi ali prezidala v novejšem času šolske zgradbe, so se sezidala stanovanja tudi za učiteljske, n. pr.: Grosuplje, Bevke, Dol pri Hrasniku, Pirniče itd.

Gotovo je, da bodo dajatve velike. Z dobro voljo bodo tudi te premagane. Grosuplje je

Bolezen angleškega kralja popušča

London, 6. dec. (Tel. Slov.) Današnje dopoldansko zdravniško poročilo je od sobote prvo, ki po izjavi notranjega ministra »še daje nekoliko upanja na ozdravljenje«. Kralj je noč prebil mirno. Jutranja temperatura je majhna, še vedno nevarno infekcijsko središče pa se začenja krčiti in splošno stanje bolnika se polagoma boljša. Po opoldanskem poročilu je ostalo kraljevo stanje nespremenjeno. Po izjavah dvornih uradnikov presoja zdravniki in kraljeva rodbina potek bolezni optimistično. Radi bo-

lezni kralja namerava zunanji minister Chamberlain odpovedati svoje sodelovanje na zasedanju Sveta Društva narodov v Luganu, če se stanje ne bo znatno izboljšalo. Zastopal ga bo drugi minister.

Vaš dopisnik doznava od avtorizirane strani, da je vest »Daily Telegrapha«, po kateri bo Chamberlain potoval v Lugano samo tedaj, če se kraljeva bolezen izboljša, popolnoma neutemeljena. Potovanje Chamberlainovo je določeno za soboto zvečer.

Voliteu avstr. predsednika

Iz večerajšnje druge izdaje.

Dunaj, 5. dec. (Tel. Slov.) Za novega avstrijskega zveznega predsednika je bil danes izvoljen krščansko socialni predsednik narodnega sveta Viljem Miklas. Popoldne ob 15.15 se je sestel zvezni zbor pod predsedstvom socialdemokratskega predsednika Elderscha. Pri prvi volitvi je dobil Miklas 94 glasov, bivši socialno-demokratski državni kancelar dr. Renner je dobil 91 glasov svoje stranke, dočim so Velenemci in Landbund oddali 25 glasov v splošno presenčenje za policijskega predsednika Schoberja. Ker je po ustavi potrebna pri teh volitvah absolutna večina 106 glasov, se je potem določila za 6. uro zvečer druga volitev. Medtem so se vršile živahne razprave med strankami, toda brezuspešno. Tudi pri drugi volitvi je dobil Miklas 94 glasov, dr. Renner 91, Schober 26 glasov, tako da je bilo zopet potrebno prekiniti sejo. In šele pri tretji volitvi je bila mogoča izvolitev avstrijskega državnega poglavarja, in sicer samo radi tega, ker so socialni demokrati oddali prazne glasovnice, tako da je bilo njihovih 91 glasov

proglasenih za neveljavne ter je bil proglašen za izvoljenega Miklas s 94 glasovi svoje stranke proti 26 glasovom združenih Velenemcev in Landbunda. Takoj po izvolitvi je bila na zgradbi parlamenta razobešena rdečo-belo-rdeča zastava republike.

Zvezni zbor je z živahnim odobravanjem pozdravil izvolitev profesorja Miklasa. Potem, ko je Eldersch imel zahvalni govor na dr. Hainischu, je Miklas prisegel na ustavo, nakar ga je Eldersch pozdravil s toplimi besedami v ime zveznega zbora in izrazil upanje, da bo tudi Miklas vedno čuval vrhovna načela avstrijske ustave, da je Avstrija demokratska republika in da vse pravice izhajajo iz naroda. Ze kot predsednik narodnega sveta je Miklas dokazal, da je sposoben za strogo nepristranost in stvarnost. Nato je zvezni zbor vzklapl republiko, novo izvoljeni predsednik pa je sprejel čestitke svojih pristašev, pa tudi socialnih demokratov, ki ga osebno zelo cenijo.

Viharna seja avstrijskega parlamenta

Dunaj, 6. dec. (Tel. Slov.) Nervoznost, ki se je nabrala v strankah o priliki volitve novega zveznega predsednika, je prišla danes do izraza v finančnem in proračunskem odboru. Pri razpravi o noveli zakona glede plač državnih uradnikov, v kateri priznava vlada uradnikom 30 odstotkov enomesečne plače, je prišlo do burnih in hrupnih prizorov. Voditelj socialistov Otto Bauer je zmerjal policijskega predsednika Schoberja, katerega se kandidiral Velenemci in Landbund, kot 90 odstotnega delavskega morileca, lažnivca in obrekovalca. Novela je bila končno v odboru sprejeta nespremenjena.

V popoldanski seji narodnega sveta je

Za ureditev agrarnega vprašanja

Belgrad, 6. dec. (Tel. Slov.) Danes se je vršila seja odbora za likvidacijo veleposestev. Ker bo razprava trajala dalje časa in ker je načelne važnosti, je odbor sklenil, da se vsi govori in vse razprave tega odbora stenografirajo in pozneje izdajo. Minister za agrarno reformo Popović je najprej našteval, koliko je bilo dosedaj sestavljenih zakonskih načrtov glede ureditve agrarnega vprašanja, kdo je pri vsem sodeloval in kakšne so bile glavne poteze teh zakonskih načrtov. Vse te načrte so sedaj pregledali in nekaka spopolnitev vseh je sedaj predložen novi zakonski načrt. Minister je dalje pojasnjeval, kakšno je sedanje splošno stanje agrarnega vprašanja v naši državi, posebno pa v severnih krajih, v Vojvodini, na Hrvaškem in v Sloveniji, kjer naj bi bilo agrarno vprašanje tako rekoč likvidirano. V Bosni in Hercegovini ne bo po novem zakonskem načrtu nič posebnega, ravno tako tudi ne v Južni Srbiji. Najtežje je vprašanje zaenkrat še v Vojvodini, in sicer zlasti glede na socialne odnose gospodarskega.

Minister je dalje našteval, koliko se je v tem področju napravilo. Dosedaj je bilo okoli 200.000 družin osvobojenih raznih odvisnosti, posebno v Južni Srbiji, Bosni in Hercegovini so mali kmetje dobili mnogo. Dalje je našteval razne težkoče, da z radovoljno razdelitvijo veleposestev položaj ni postal jase in da se zlasti mali kmetje v mnogih krajih ne morejo preživljati, kar je treba vpoštevati. Dalje je govoril na dolgo in široko

demokratski poslanec in avtor prejšnjega načrta dr. Šečerov. Razlagal je zgodovino zakonskega vprašanja glede agrarne reforme in sploh agrarnih odnosov. Naštevaj je uredbe in se zavzemal za svoj načrt.

Debatu je na koncu pokazala naslednje bistvo stvari: dr. Šečerov zahteva za demokrate likvidacijo obstoječega stanja, to je priznanje vseh dosedanjih strankarsko obeležnih aktov v pogledu odzemanja zemlje samo za to, da bi bila agrarna vprašanja v Vojvodini rešena posebej: Kar je odzeto, je odzeto in odobreno ter naj tako ostane, samo vprašanje odkupnine in prenosa v zemljiški knjigi naj se reši še enkrat.

Vladni predlog je širši: Sicer v glavnem tudi priznava obstoječe stanje, vendar predvideva revizijo odvzete zemlje ter natančneje določa pojem veleposestva ter širši in ožji maksimum. Dalje ima načrt tudi določila o agrarnih subjektih, o njihovi interesni razvrstitvi, o načinu odkupa in prenosa na agrarne interese. Pismo je ta načrt spopolnitev dosedanjih uredb, ki imajo moč zakona in samo načelno priznanje obstoječega stanja, podana pa je najširša možnost sprememb posameznih slučajev. Senčna stran vladnega predloga pa je v tem, da birokracija lahko zavleče ureditev agrarnih odnosov za celo vrsto let. Ker je vprašanje še nerazčiščeno in takorekoč višee in ker med vladnimi skupinami še ni dosežen sporazum, je o tem zakonskem načrtu težko izreči končno besedo.

Belgrad, 6. dec. (Tel. Slov.) Odlikovanja: V področju sodišč in državnega pravdnštva so bili v Sloveniji odlikovani: Z redom sv. Save IV. razr.: dr. Brencin in dr. Likar pri upravnem sodišču v Celju, dr. Ogorelec, prvi državni pravdnik v Ljubljani, dr. Požar v Celju, dr. Jančič v Mariboru, Gustav Barle v Novem mestu, dr. Mastnak, sedaj v ministrstvu pravde v Belgradu in višji deželni sodni svetnik Anton Mladič, sodni svetnik dr. Konda in dr. Frančič v Celju, dr. Josip Strgar v Mariboru, Josip Zdošek na Vranskem, dr. Poznik v Ptuj, dr. Sirko v Metliki.

Z redom sv. Save V. razreda: Josip Rus, ravnatelj zemljiške knjige v Ljubljani, sedaj v ministrstvu pravde v Belgradu, Rajko Stojec, pisarniški ravnatelj v Ljubljani, Adolf Arko, ravnatelj jetnišnice v Ljubljani, Anton Hohnjec, ravnatelj jetnišnice v Mariboru, č. s. Erzlija Hafner v Begunjah. Zlato medaljo za civilne zasluge so dobili: Franc Petrovič v Ljubljani, Angela Lapajne v Ljubljani in Martin Pintar v Ljubljani. Srebrno medaljo so dobili: Mihael Boštele, Benedikt Šerbela, Ivo Cirišek, Josip Gnezda, vsi v Ljubljani.

Italija sklene prijateljsko pogodbo s Turčijo

Milan, 6. dec. (Tel. Slov.) Obenem z Mussolinijevim govorom o italijansko-turški pogodbi se doznava, da bo Italijanski državni podtajnik za zunanje stvari Grandi odpotoval v Angoro, da sklene s turško vlado važne dogovore. Italijanski listi poudarjajo važnost sprave s Turčijo. »Corriere della Sera« piše: Pravilice o napadalnih namenih Italije proti Turčiji spadajo k diplomatičnim obkoljevalnim načrtom italijanskih sovražnikov, ki hočejo Italiji zapreti orient. Mussolinijevi diplomaciji pa se je posrečilo zopet pridobiti prijateljstvo z Grčijo in premagati predsodke Turčije. Mussolini je v svojem govoru odgovoril tudi na Poincarejeve izjave o italijanskem imperikalizmu, katerega je Mussolini označil kot potrebo mirne ekspanzije.

Boji farmskih delavcev z vojaštvom

Newyork, 6. nov. (Tel. Slov.) Iz pokrajin Magdalena in Columbia se poroča, da so se uprli delavci na farmah in da je njihovo gibanje zelo resnega značaja. Prišlo je že do spopadov z vojaškimi četami. Delavci, ki so baje komunističnega mišljenja, so porušili brzojavne zveze, tako da ni dobili natančnih poročil. Čuje se, da je bilo razglašeno vojno stanje. Dosedanja škoda znaša baje že več milijonov dolarjev.

Amerika se udeleži reparacijskih pogajanj

Pariz, 6. dec. (Tel. Slov.) Pri bodočih reparacijskih pogajanjih je po »Matinu« zagotovljena udeležba Amerike. Parker Gilbert je sporočil Poincareju, da v njegovih pogajanjih z ameriško vlado ni bilo nobenega ugovora proti udeležbi dveh ameriških izvedencev.

Temni cilji Albrehtove propagande

Budimpešta, 6. dec. (Tel. Slov.) Na današnji razpravi o reviziji poslovnega reda je predsednik s pristankom poslane zbornice odredel besedo socialističnemu poslancu Györkiu, ki je vsled poluradnega demantija njegovih zadnjih navedb hotel še enkrat govoriti o kraljevskem načrtu nadvojvode Albrehta. Györki pa je izjavil, da bo vendarle dobil priložnost, da bo razkril Albrehtovo propagando. Nadvojvoda Albrecht sam noče dati nobenih izjav. Tudi grof Albert Apponyi je izjavil na hodnikih, da prav dobro pozna tiste, ki so odgovorni za to, da se je sprožilo vprašanje kralja, da pa noče o tem ničesar govoriti. Enako je poslanec opozicije Kis trdil, da vlada z revizijo poslovnega reda zasleduje gotove cilje. Tudi on je zahteval, da da nadvojvoda sam izjavo.

Madžarski gradbeni program

Budimpešta, 6. dec. (Tel. Slov.) Madžarska vlada je na zadnji seji ministrskega sveta sestavila gradbeni program za ceste za dobo 20 let, za kar je potrebnih 450 milij. pengőjev. Od teh se bo prva stranša 100.000.000 realizirala sedaj v Zenevi, kjer se nahajajo ministrski predsednik Bethlen, finančni minister Weckerle in gospodarski minister Gut. Tam se bo realiziralo tudi posojilo 120.000.000 pengőjev za popolnitev madžarskih železnic.

Atentati se na Poljskem množe

Varšava, 6. dec. (Tel. Slov.) Na Poljskem se množijo politični atentati. Danes je ravnatelj nacionalističnega lista »Słowo Polskie« v Lovu prejel »Miklavžovo darilo«, ki je eksplodiralo, ko je zavoj odprl. Ravnatelj je bil ranjen, sobna oprava pa popolnoma razbita. O atentatorju ni nobenega sledu.

Slovenci v Italiji

Slovenska knjiga — plen tisočletne kulture. Zablembe letošnjih publikacij Goriške Matice, književne družine »Luči« in Goriške Mohorjeve družbe se nadaljujejo kljub temu, da je prefekt na ponovno posredovanje poslanca Besednjaka obljubil, da bo takoj ukazal, da se ukine to neutemeljeno postopanje. V zadnjo gorsko vasico, v sleherno kočjo so se že podali karabinjerji in iztikali zlasti po koledarjih in po knjigi »Vihar«. Posebno piko pa imajo na začetnico »Prvi koraki«. Na tisoče in tisoče znaša število zaplenjenih slovenskih knjig.

Postojna dobi zopet novega podeštata. Kratko je bilo podeštevovanje zadnjega postojnskega podeštata Ivana Ražma (ali kakor se piše kot bivši bojevniki, Reli-ja). Radi svojih izrednih zaslug v boju proti slovanstvu v občini Šmarje pri Kopru, je bil po zadnji krizi v postojnskih faš, vrstah tja poslan kot podeštata in polit. tajnik. Sedaj pa je kar naenkrat konec njegovega podeštevovanja in tajnikovanja, baje radi zasebnih zadev, ki ga nujno kličejo v Koper. Na njegovo mesto pa je delegiran drugi bivši bojevniki dr. Alfred Zannoni iz Trsta.

Dunajska vremenska napoved. Različno oblačno, samo začasno bo nastalo toplejše vreme z južnozadpadnimi vetrovi.

Sveta življenje in vrvenje

Peter Klemen:

Slovenski kurir in njegova smola

(Popotni spomini iz doli po prevratu.)

(Dalje)

XXII. POGLAVJE.

Diplomatski pasoš. Težkoče na meji v Modani. Pa končno vendar!

Z doktorjem Ivanom sva se nastanila v Grand Hotelu blizu trga Termini in šla takoj na legacijo. Osupli in začudeni so naju gledali ter obsipali z najrazličnejšimi vprašanji.

Ziga Vučič, ki je pred praškimi porotniki ustrelil morilca Cerna bega — Algiviada Bebija. Vučična je bil sluga begovega brata — kapitana Gana bega, ki se sedaj sam boji albanske krvne osvete.

Povedala sva, da so nama pot v Francijo pred nosom zaprli in sva se morala vrniti nazaj po francosko vizo, ki je v potnih listih še nisva imela.

Po dolgem debatiranju semintja in gorindol sva vendar dobila zagotovilo, da nama napravijo diplomatske potne liste, s katerimi brez skrbi in sitnosti prekoračiva mejo. Obljubili so nama tudi, da napravijo najine pasose za linijo Turin-Modane-Pariz, zlasti radi moje prošnje, ker mi je bila ona pot že znana iz prejšnjih časov in ker sem bil dobil do Mentone precejšnjo antipatijo.

Dobila sva čez dva dni rdeče knjižice in v ponedeljek 9. dec. sva končno zapustila Rim.

Nič posebnega nisva doživela na potu do Pariza. Samo to-le se nama je pripetilo. Na postaji v Modani so naju začeli izpraševati, kje imava permesso di soggiorno (dovoljenje za bivanje). A ker nama v Rimu niso dali nikakega takega papirja, ga tudi pokazati nisva mogla.

Zopet sva bila na tem, da naju pošljejo drugič v Rim. A ker sem jaz imel s seboj velik zavoj konzulatske pošte za Pariz in London, so naju vprašali, če sva kurirja in če so najini potni listi diplomatski. Pokazala sva menda že v petič usodepolne bukve in nazadnje je vendar eden izmed manj kratkovidnih žendarmov zagledal debelo napisani naslov: Passeport diplomatique. Rekli so nama, da naju zaenkrat spuste, naj pa drugič ne pozabiva vzeti s seboj vsega, kar je potrebno in predpisano.

»N'oubliez pas le permis de séjour« je godrnjal francoski policist. »Non dimentichino il permesso di soggiorno, signori,« je kodačjal italijanski carabiniere.

Srečno sva se prerinila nazadnje mimo teh birokratičnih cerberov, vzela sva listke do Pariza in vlak naju je 10. decembra zvečer ob pol devetih odpeljal v temo proti Châmbéryu.

Lastni portret slikarja van Gogha, ki ga je prodal berlinski trgovec z umetninami Otto Wacker kot Goghovo izvirno delo, a ga holandski strokovnjaki proglašajo za potvorbo.

Zbudil sem se na neki mali postaji južno od Dijona, ki se imenuje Brazey en Plaine. Dan se je bil komaj naredil, načelnik postaje je stal pred vrati, drugega človeka nisimo videli, bilo je še prezgodaj. Mračnomeno, deževno vreme je bilo zunaj.

Neki belgijski častnik, ki sem ga bil že v Turinu opazil, se je zdrnil in me vprašal:

»Nous sommes déjà à Dijon, n'est-ce pas?« (Smo že v Dijonu, kaj ne?)

Pas encore, monsieur! (Še ne, gospod!)

In mož je znova zadremal. Jaz nisem mogel več zaspati. Bolelo me je desno uho, kar ključalo mi je v njem. Slutil sem, da mora biti takozvano vnetje srednjega ušesa, ali, kakor se reče po domače, da mi bo preteklo uho. Povedati pa nisem maral doktorju Ivanu ničesar, še zdrava, kakor sva bila, nisva imela nikjer posebnega povoda za smeh in kratek čas. Molčal sem, kadil cigarete, dremal ali pa čital Zambaldijevo italijansko slovnico, najmodernejše in najboljše delo te vrste zadnjega časa.

Vlak se je po dolgi pavzi začel pomikati počasi dalje. Nikamor ni mogel. Lezel je kot navaden tovarnen vlak, se ustavljal sredi proge, pihal in pihal, naprej pa ni mogel nikamor.

Povpraševali smo se po vzroku te počasnosti. Eden je ugibal eno, drugi drugo, a gotovega nisimo vedeli ničesar. In tako smo se vozili še kakšne dve uri, predno smo prišli v Dijon, kjer so nam povedali konduktirji, da se ustavimo za dvajset minut. Doktor Ivan je rekel, da je lačen in gre v restavracijo. Ker smo bili zapeljali precej izven kolodvorja, je bila ostala restavracija daleč za nami.

Opozoril sem Ivana, naj se ne mudi predolgo. A čakal sem in čakal. Pa ga le ni bilo od nikjer. Mar je res ostal v Dijonu? Čakal sem, jezil sem se, na tiho sem rentočil. Kaj bo z vsemi kovčgi, ki jih imava s seboj? »Kaj bo z menoj?« sem si mislil. »ko imam komaj

Hugo Zelmin, voditelj kmetijske stranke v Latviji, ki je po večtedenski vladni krizi prevzel sestavo vlade. Kmetijska stranka je v Latviji za socialisti najmočnejša.

dvajset frankov v žepu. Kaj naj delam v Parizu, ko nimam znancev in pridem, kakor bi padel z neba?« Vedel sem samo za stanovanje Jugoslovanskega odbora in edino to me je tolažilo.

Vrag naj vzame vse take počasne doktorje, sem si mislil, vrag vzemi vsako tako potovanje in še tebe, Peter, ki greš v Pariz z dvajsetimi franki.

Čez pol ure se je prikazala v vratih kupeja smehljajoča se Ivanova glava. Hudo sem ga pogledal, on pa je segel v levi žep in mi ponudil kruha in lijonskih klobas. Segel je v desnega in mi dal botiljko vina.

»Mislim sem tudi na vas,« je rekel.

»A tudi jaz sem mislil na vas,« sem mu odgovoril, »bal sem se, da vas ne bo in se peljem sam v Pariz.«

»Res,« je rekel, »v zadnjem trenutku sem vstopil, ko se je vlak že premikal.«

»O, to ste vi polž, da Bog pomagaj.« Nazadnje sva se pobotala in obmolknila.

Krog pol petih smo dospeli v Pariz, a priti bi morali že zjutraj ob desetih.

(Dalje.)

Klici S. O. S. v radiu

Angleške postaje redno oddajajo klice ladij, ki so v nevarnosti na morju. Prav tako se Angleži poslužujejo radija, da sporoče kakemu privatniku, čigar naslova nimajo, kaj važnega. Nekako tako kot beremo včasih na stebri ali v časopisu: »Vrni se, vse odpušeno. Oče zbolel.« Ti klici imajo v 43% slučajev uspeh. Oddajajo se seveda tako sporočila le ob določenem času, 5 minut na teden in sicer vsako nedeljo od 20.45 do 20.50. — Neka privatna institucija je zaprosila knjige in časopise za reveže. Dobila jih je 22.000. Sin kapitana neke ribiške ladje je nevarno obolel. Le po radiju so lahko sporočili to ožetu, ki se je nahajal na širokem morju. Nesreča pa je hotela, da sporočila ni slišal nihče na ladji, ker so ta čas bili vsi zaposleni pri mrežah. Slišala sta pa dva Angleža v Antverpeni, si zapomnila ime in številko ladje in jo poiskala drugi dan v luki ter kapitanu novico sporočila.

Vojašnice kot ljudske vzgojevalnice

Cehoslovaška demokracija je iz vsega početka umela dati vojašnicam poleg vojaških tudi izobraževalne naloge in cilje. Kako daleč je do danes v tem uspela, je razvidno iz poročila, ki ga objavlja list »Vojenska Vychova« (Vojaška vzgoja): Po vojašnicah so urejeni posebni prostori za zabavo in izobražbo: knjižnice, radio-postaje, telovadnice itd. Takih dvoran je sedaj po vseh vojašnicah v državi 1382; razen tega ima vojaštvo 42 igrišč, 16 prostorov za lawn-tennis, 100 kinematografskih aparatov, 37 skioptikonov, 155 radiofonskih postaj, 209 footbalskih oprem, 79 glasovirjev, pianinov in harmonijev, 48 stalnih in 25 prenosljivih odrov, 107 oprem za wolley-bal, 812 šahov, 324 domin itd. Vojaške knjižnice štejejo 308.955 zvezkov. Lani so dobili 26.488 novih knjig, 9070 starih knjig so zavrgli. 75.054 vojakov je prečitalo vsega 653.556 knjig, tako da je bila vsaka knjiga dvakrat izposojena. V vojaških čitalnicah je bilo vsega 4940 časopisov. — Zanimivo je, kako zelo je padel po vojašnicah konzum alkohola. V vojašnici nekega polka v Pragi prodajo vojakom vsak dan po 400 litrov mleka in — 25 litrov piva! To so fantje!

Številke o strokovnem gibanju na Poljskem

Poljsko ministrstvo za delo in socialno politiko je te dni objavilo podatke o stanju poljskih strokovnih organizacij v letu 1927. Minister ugotavlja, da je število strokovno organiziranih delavcev naraslo, število strokovno organiziranih državnih in zasebnih uradnikov pa padlo. Celokupno število članov delavskih organizacij se je lani zvišalo od 634 tisoč na 675 tisoč, število plačujočih članov pa od 470.000 na 484.000. V odstotkih je razmerje naslednje: socialistične organizacije so poskočile od 38,8 na 45,2%, narodno delavske organizacije so padle od 25,9 na 25,3%, krščanski socialci pa od 16 na 10,5%. Znatno se je izboljšalo gospodarstvo strokovne zveze. Dohodki so poskočili za 28%, stroški pa za 22%. Največ izdatkov odpade na podporo, posebno za brezposelne; socialistične organizacije podpirajo tudi stavkujoče. Izdatki za pravno pomoč so največji v organizaciji poljskih delavcev, ki se neprestano pravdajo zaradi tolmačenja kolektivnih pogodb. Znatno so se zvišali izdatki za tisk.

Razvaline grških naselbin v Ukrajini

Na otoku Berezan pri Očakovu v Ukrajini so našli na veleznimive ostanke starih grških naselbin. Mali otok Berezan, ki je danes popolnoma neobljuden, je bil pred približno 2500 leti znan kot polotok; vsled svoje ugodne lege je igral v jonski trgovini veliko vlogo. Sedaj so odkrili na otoku ostanke velikih zgradb iz grške kolonizacije. Odkopali so več mestnih delov miletske naselbine in tempelj boginje Afrodite. Izkopali so veliko število umetno poslikanih posod. Posebno zanimiva je apnenčeva plošča z runami.

Henry Pathé, član francoske zbornice, je imenovan za prvega podtajnika novoustanovljenega urada za telesno vzgojo. Ker ima v vladi svoj sedež, more veljati kot prvi sportni minister na svetu.

V dveh - treh vrstah

Pobegnil je z 80.000 šilingi trvdkinega denarja dunajski žitni agent Julij Strasser, zastopnik trvdke Armin Kugel.

Rok pouka na moskovskih šolah bo trajal poslej od 1. sept. do 31. maja, tako da bo trajal pouk 9 mesecev. Na višjih šolah bodo trajala predavanja od 1. avgusta do 8. junija, to je 214 dni.

Snežni plaz je zasul v Unkenski dolini na Tirolskem šest drvarjev. Vendar so še vse žive rešili.

Izkopavanja v Herkulanumu so v zadnjem času odkrila eno samnitsko in eno patricijsko hišo, telovadnico in kopališče. Oprema prostorov je nedotaknjena, le da so leseni deli zogljeneli. Človeških okostij doslej niso našli, kar dokazuje, da so imeli prebivalci na obrežju čas uiti na morje.

Operacija črepinje — v polminuti. V Washingtonu preizkušajo nov stroj, ki v 30 sekundah izžaga iz črepinje krog s premerom 2½ cm. Stroj bo silno olajšal in izpopolnil operacije pri poškodbah na glavi. Odprtine v črepinji ne bodo več pokrivali s srebrnimi ploščicami, marveč s kostjo, ki jo bo

Santiago, glavno mesto južnoameriške države Chile, katere oba na mesta je minole dni porušil silen potres. Tudi glavno mesto je poškodoval potres. V mestih Talca in Chillan je ostalo brez strehe do 70.000 ljudi; več sto oseb je bilo ubitih.

isti stroj v natančno isti veličini izžagal. Stroj je iznašel ob sodelovanju raznih kirurgov Ernst Williams.

Nevaren podnajemnik. Berlinska policija je zaprla upokojenega orožnika Sadowskega, ki je kot podnajemnik prisilil svojo 62 letno hromo gospodinjico — vdovo deželnega poslanca in mestnega svetnika Goldschmiedta, da je prepisala nanj svojo hišo in mu izročila ves denar, nato pa jo je v lastni hiši držal zaprto kot jetnico.

Žensko zaobljubno cerkev so zgradili v Frankfurtu ob M. Cerkev je posvečena mirovni misli in spominu v svetovni vojni padlih nemških vojakov. Za veličastno moderno zgradbo je napravil načrte arhitekt Hans Herkommer v Stuttgartu. Sedaj zbirajo nadaljne darove za notranjo dovršitev.

Sovjetsko-ruski državni proračun za leto 1929. izkazuje 7700 milijonov rubljev dohodkov in 7650 milijonov rubljev izdatkov. Za industrijo je določenih 939 milijonov, za kmetijstvo 468 milijonov, za socialne in kulturne namene 1580 milijonov, za vojaštvo 840 milijonov ali 11% celokupnega proračuna.

Nov finančni škandal v Franciji. V Parizu so aretirali izdajatelja lista »Gazette du France« — gospos Hanau in Lazare Blocha. Z listom so bili v zvezi aktivni ministri in drugi vodilni ljudje. S pomočjo lista in njegovih so-trudnikov sta izdajatelja uvedla ogromne sleparske spekulacije, pri katerih so izgubili ljudje več sto milijonov frankov.

Mornarji kot trgovci z dekleti. V pristanišču Bordeaux so na neki ladji, tik pred odhodom v Južno Ameriko, našli skriti dve dekleti, ki so jih hoteli mornarji iztihnati za trgovce z dekleti v Buenos Airesu. Obljubljen jim je bila nagrada 12.000 frankov.

Mila, hči bančnega ravnatelja, postaja vsak dan bolj razposajena; celo mesto govori o njenih smelostih. Oče hoče napraviti norčijam konec in jo oženiti. Čisto poslovno povabi ženitnega posredovalca na domenek in mu pravi: »Potrebujem moža za mojo hčer Milo — saj jo poznate, je-li? Dobro! Ni treba, da bi bil mlad — mlada je sama! Ni treba, da bi bil lep — lepa je sama! Ni treba, da bi bil bogat — bogata je sama! Samo — pošten naj bo!«

V dobi umetnostnih potvorb. Povojni bogataš razkazuje gostu svojo zbirko slik: »Kaj pravite k mojemu van Goghu?« — »Hm, da, to je nedvomno eno njegovih najboljših posmrtnih del.«

Otto Wacker, trgovec z umetninami v Berlinu, ki je prodal približno 30 ponarejenih slik holandskega slikarja van Gogha. Wacker trdi, da so bile slike pristne, noče pa imenovati ruskih družin, od katerih jih je bil baje kupil.

MALI OGLASI

Venska drobna vrstica 1-50 Din ali vsaka beseda 50 par.
Najmanjši oglas 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo višje.
Za odgovor znamico! — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo.

Vrzbodobe

Izučen vrtnar
oženjen, priden in pošten,
se sprejme. Stanovanje
na razpolago. Plača po
dogovoru. — A. Sušnik,
Ljubljana, Zaloška 21.

Služkinjo
pošteno, ki zna opravljati
vsa hišna dela, sprejemem.
Kranj št. 152.

Mesarskega vajenca
sprejemem. Kranj št. 152.

Službe isčejo

Absolvent
4. meščanske šole z malo
maturo išče primerne slu-
žbe. Naslov na upravo
Maribor.

Stanovanja

Prazno sobo
s kuhinjo ali brez, išče
samostojna trgovka za
takoj ali pozneje, v bli-
žini sv. Jožefa ali Tabo-
ra. Ceni, ponudbe upravi
»Slovenca« pod »Prazna
soba«.

STOJ

als za dežnike, predstave
k pečem posode za pre-
mog, kurilne garniture,
dimne cevi in dimna ko-
lena. Železne peči in te-
delniki najceneje pri
Fr. Stupica, železnica a
Ljubljana, Gospodarska c.

Meblirana soba
se odda. — Naslov na
upravo Maribor.

Kupimo

Brestov les
Kupim la brestove, jese-
nove in orehove hlode,
plohe ali deske. Ponudbe
na oglasni oddelček »Slo-
venca« pod značko —
»Brestovina«.

Poizvedbe

Usnjata denarnica
je bila izgubljena v po-
nedeljek z vsoto 3000 Din,
vizitkami in dokumenti na
ime D. B., od Zaloške ce-
ste do Mahrove ceste. —
Vrnitelj dobi tretjino vsote
za odškodnino.

Prodamo

Koks
suh, 80 Din (100 kg) ved-
no na zalogi. — Mestna
pilnarna.

Dve kompl. postelji
dobro ohranjeni, poceni
prodam. Kozarje št. 3.

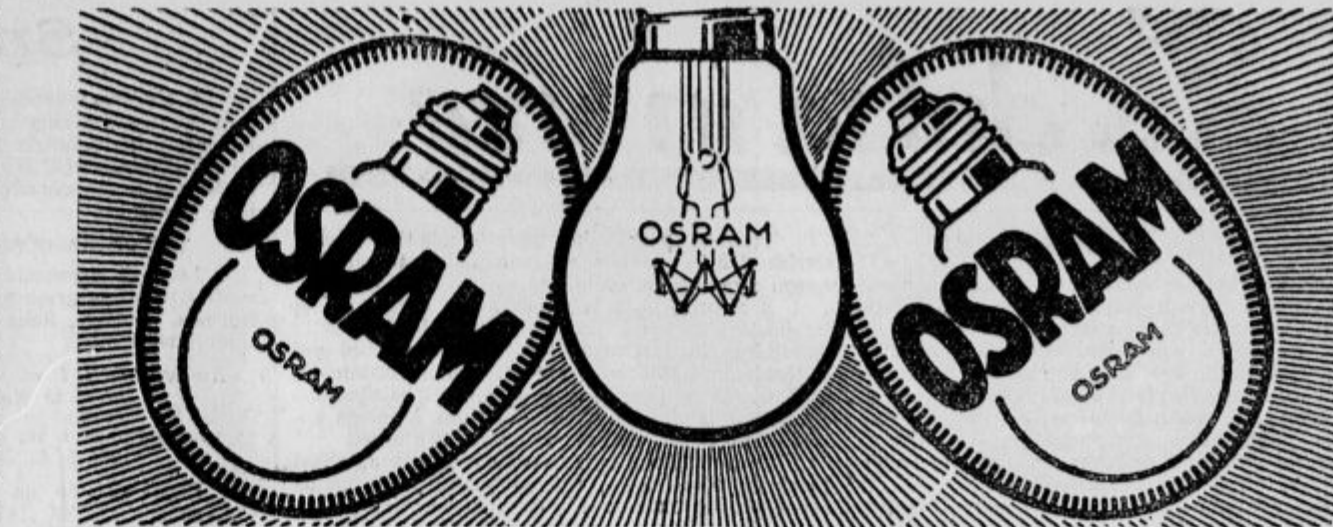
Štedilnik
s češkimi pečnicami, ceno
naprodaj. — Naslov pove
uprava »Slovenca« pod
št. 11.987.

Obrt

Puhasto perje
kg 38 Din, razpošiljam
po povzetju najmanj 5 kg
izkoristite priliko, do-
kter zaloga traja. Imam
tudi beli puh kg 300 Din.
L. Brozović, kem čistio-
na perja, Zagreb, Ilica 82.

Najboljšo polenovko
namočeno, dobite pri L.
Buzoliniju - delikatesna
trgovina, Ljubljana.

Čevlje, klobuke
čepice, dežne plašče, raz-
no perilo itd. kupite po-
sebno ugodno sedaj za
Miklavža, Božič in Novo
leto v trgovini Martin
JANČIGAJA na Jeseni-
cah, poleg kolodvora.

Trgovino
z mešan. blagom v Lju-
bljanski okolici, staro, do-
bro vpeljano, z zalogo in
inventarjem, prodam. —
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 11.949.

Perje
vsako množino, čiščeno,
neizčiščeno, nečehano -
kokošje, purje, ratje in
gosje - prodaja trvdka
E. Vajda, Čakovec, Med-
jimurje.

Slike za legitimacije
izdeluje najhitreje foto-
graf Hugon Hibser, Lju-
bljana, Sv. Petra cesta 25.

Drva

bukove in hrastove od-
padke od parketov do-
stavlja po nizki ceni na
dom parna žaga

V. SCAGNETTI
v Ljubljani, za
gorenjskim kolodvorom

Iščemo štajgerja

ki je vešč v bakrenih
rudnikih ter onih živega
srebra. Nastop takoj. —
Ponudbe s prepisi spril-
čeval na rudarsko za-
drugo »Mračaj«, Sarajevo.

Vsakovrstno zlato kupuje

po najvišjih cenah.
CERNE. juvelir. Ljubljana.
Woltova ulica št. 3

**PRIVAT
DETEKTIV
ZAVOD
IVAN
TOPLIKAR
RIMSKA
CESTA 9**

našo.
ješprenj, ajdovo moko
vedno svež oddaja na devec
veletrgovina
A. VOLK, LJUBLJANA
Resljeva cesta 21.

Radio

Nauk o radiotehniki

Spisal Leopold Andreé
Broširan Din 60,—, ve. an Din 76,—

**Jugoslovanska knjižarna
v Ljubljani.**

Ali že veste,

da dobi vsak, ki naroči »Radiowelt«
za eno leto ali podaljša naročnino za
eno leto,

Zastoni elektronko

SD 4 (avdionko) ali XD 4 (sklepno
ojačevalko)?
Letna naročnina Din 250,— in Din 10,—
za poštino premije

Ali že poznate

najboljši mesečnik Evrope? Ako ne,
zahtevajte še danes številko »FUNK-
MAGAZIN«-a na ogled

Pisite samo na
WIENER RADIOVERLAG, G. M. B. H.
Wien I. Pestalozzengasse 6

Pozor!

200 moških oblek

iz prvovrstnega češkega sukna razprodam skoraj za polovično ceno po
Din 500,— in 600,—

Prodaja se vrši od 3. do 31. decembra 1928.

Po neverjetno nizkih cenah se bodo prodajali tudi vsi drugi konfekcijski
izdelki kakor: deške in fantovske obleke, raglani, površniki, zimski suknjiči,
usnjati suknjiči, dežni plašči itd.

Konfekcijska industrija **Josip Ivančič** Dunajska cesta št. 7

Ne zamudite ugodne prilike!

Pozor!

Za 'Božič' in 'Novo leto'

Najprimernejša darila so: volnene in litor nogavice, rokavice,
triko perilo, puloverji, vestje za dame, gospode in otroke,
žepni robci, naramnice, kravate, srajce, ovrtniki, ročne
torbice, aktovke, dežniki, toaletna mila itd.

od 1. XII. 1928 do 5. I. 1929
10% popusta od starih cen, zato izrabite priliko!

Le pri **Josip Petelincu, Ljubljana**
blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Zahtevajte
znamko

„TRETORN“

Galoše in
snežni čevlji

„TRETORN“

nimajo tekmeča

Za jugoslovan. patent št. 3122 od 1. julija 1924 na:

peč za direktno redukcijsko kovinskih rud

(Ofen für direkte Reduktion von Metallurzen), se
iščejo kupci ali odjemalci licenc. — Cenj. ponudbe
na: Ing. Milan Šuklje, Ljubljana, Šelenburgova ulica.

Cenj. čitateljem se priporočajo naslednje tvrdke:

Blaž Jančar
pieskar
Ljubljana, Breč

Elektromontazije za svet-
lo in pogon, prodaja in pro-
vijanje elektromotorjev
mehanična delavnica
Elektroprod ete. Ljubljana VI.
Jernejeva c. št. telef. 225

K. Pečenko
trgovina vseh vrst sušja
in čevlarskih nožev
Ljubljana, Sv. Petra, cesta 32

PRISTOL & BRIGELJ
črkošlikarja, Ljubljana
Resljeva c. 4 - Sv. Petra c. 31
Telef. 2908 Ustan. 190

Franc Fujan
krovec
Ljubljana, Galjeva c.
pri dolni kolodvoru

Ivan Pavlin
izdelovanje in poprav-
ljanje dežnikov
f. azotna ulica 6

Užigači

žigosani ali nežigosani in užigalni kamni z ali
brez banderole kupujejo se v vsaki količini.
Točne ponudbe naj se pošiljajo na:
Jugoslovansko Rudolf Mosse d. d. oglasni zavod,
Zagreb, Zrinjski trg 20 pod »UŽIGAČI«.

Trgovci in sportni klubi
naročajo na debelo

smučarske čepice

pri
ALBINU JAZBECU, KRANJ, Slovenija

Sir Arthur Conan Doyle:

Izgubljeni svet

(The lost world.)

Roman.

A največje navdušenje se je dvignilo, ko se je prikazal in odkorakal proti svojemu stolu, skrajnemu v prvi vrsti na odru, moj novi znanec profesor Challenger. Čim je pomolil izza svojo črno brado, ga je pozdravilo tako tulenje, da sem nehoti zaslutil: vendar utegne Tarp Henry imeti prav — saj je močno slutil, da se niso zbrali vsi ti ljudje samo radi predavanja, temveč jih je privabila vest, da se udeležijo slavnemu profesorju razprave. Še v srednjih vrstah, tjer so sedeli sami dobro oblečeni ljudje, se je dvignil splošen smeh, ki je napravil vtis, da je tudi temu izbranemu občinstvu prav po godu študentsko razgrajanje. Profesorju namenjeni hrupni pozdrav je bil res sličen divjemu rjojenju, ki ga dvignejo zveri v kletki, ko zaslišijo korake čuvaja, ki prihaja s hrano. Morebiti je bil ta sprejem nekoliko izživalen, v splošnem pa sem imel vendar vtis, da velja hrupno kričanje prej osebi, za katero se vsi zanimajo in od nje kaj pričakujejo, ne da bi bila samo zasmehovana in obsovana.

Challenger se je samo prezirljivo in mirno smehljaj, kakor to stori potrpežljiv, dobrodušen mož napram kričeči otroški tolpi. Mirno se je usedel, globoko vzdihnil, izbočil prsa in gledal z napol zaprtimi očmi množico ter si nežno gladil brado. Komaj se je poglelo razburjenje, sta se že prikazala spredaj na odru profesor Ronald Murray, predsednik, in predavatelj profesor Waldron. Seja se je pričela.

Upam, da mi ne bo profesor Murray zameril, če zapišem, da ima navadno napako, ki je lastna večini angleških govornikov: ni mogoče namreč razumeti,

kaj govorijo. Sploh je zame ena izmed ugank sodobnega življenja, zakaj se ne potrudijo ljudje, da bi se naučili umljivo govoriti, če že imajo karkoli pametnega povedati poslušalcem? Z istim uspehom bi lahko kak pameten mož poskušal pretakati dragoceno tekočino iz vira v posodo skozi zaprto cev, katero bi prav lahko bilo odpreti. Profesor Murray je zaupal več globokomiselnih opazk svojih belih ovrtnic in steklenic z vodo, ki je stala na mizi, ter obenem prebrisano mežikal srebrnemu svečniku na svoji desni strani. Slednjič se je usedel in ob splošnem napolglasnem pozdravljanju je vstal znan učenjak, priljubljeni poljudni predavatelj, profesor Waldron. Bil je dolg in koščen človek z ostrim glasom ter rezkimi kretnjami, zato pa je obvladal kakor nihče drug umetnost, podati svojim mislim za poslušalce primerno obliko. Govoril je popolnoma umljivo za povprečno občinstvo in je včasih celo znal zbuditi splošno zanimanje. Razpravljaj je o najtežjih vprašanjih ponekod v šalji obliki. Utegnil je na ta način prav zabavno predavati, recimo, o nastopu enakonočja ali o razvoju vrtenice.

Podal nam je v glavnih potezah bežen, znanstven pregled zgodovine o postanku sveta. Govoril je preprosto, umljivo in ponekod celo slikovito. Pripovedoval nam je o nekdanji zemeljski krogli, ogromni žareči plinasti obli, ki se je svetila sredi vsemirja. Naslikal je potem ohlajevanje in strmenje ter krčenje zemeljske skorje, vzrok nastanka gorovja. Sopara se je zgostila v vodo, in polagoma je nastal velikianski ocean, kjer se je morala odigrati nepojmljiva življenjska drama. O izvoru življenja samega je govoril oprežno in nekam nedoločno. Izjavil je, da so komaj mogle preživeti katerekoli življenjske kali prvotno razbeljeno stanje — to je kolikor toliko nedvomno. Torej so se morali pojaviti prvi sledovi katerekoli življenja šele pozneje. Ali so mogli kar od sebe nastati iz ohlajenih neorganskih spojin zemeljske krogle? Ali pa so bili s kakim meteorom zaneseni iz

vesoljstva, od zunaj? Sploh ne sme biti noben pameten znanstvenik preveč dogmatičen v tem vprašanju. Nismo zmožni — vsekakor do zdaj se to nam ni posrečilo — umetno ustvariti v naših delavnicah iz neorganskih prvin organsko življenje. Naša kemija še vedno ni v stanu, da bi premostila prepad, ki loči življenje in smrt. A priroda sama pozna višjo in bolj globoko kemijo. V njeni velečastni delavnici se udeležujejo tekom tisočletij velike moči in njihov delovanje morebiti doseže nam nedostopne uspehe. To je vse, kar lahko povemo o tem vprašanju.

Tako je prišel predavatelj do velike razvozne vrste živalstva v splošnem, ki se prične pri nižjih živalih: mehkužcih in drobnih vodnih prebivalcih, se polagoma dviga do laživcev in rib ter naposled pride do vrečarjev, kengurujske podgane. Ta že rodi žive mladiče. »To žival — je izjavil svečano profesor — moramo smatrati za neposredno predhodnico vseh sesalcev in tedaj tudi vseh navzočih v tej dvorani.« (»Ne, ni res!« — je zadaj zaklical neki nejeverni dijak.) — »Mladi gentleman z rdečo ovratnico, ki je zaklical »ne, ne!« si menda domišlja, da se je zvalil iz jajca. Če bo name hotel počakati po predavanju, me bo jako veselilo, spoznati toliko redkega zastopnika živalstva.« (Smeh.) — »Čudno bi bilo misliti, da bi pomenil gentleman z rdečo ovratnico višek stvarstva, ki ga je dosegla narava v teku neskončno dolgega razvoja. Ali je mogoče misliti, da se je s tem razvoj tudi završil? Ali smemo smatrati tega gentlemana kot zaključni pojav, kot smisel in bistvo vsega svetovnega napredka?« Govornik je izrazil upanje, da ne bo gentleman z rdečo ovratnico preveč užaljen, če mu pove (pa naj diči tudi gentlemanu še tako visoke vrline v zasebnem življenju) da ne bi imeli dalekosežne izpremembe v vesoljstvu nobenega pravega pomena, če bi že dospeli na konec svojega delovanja. Življenjski razvoj ni po nepotrebnem zapravljena moč, temveč dolga stalna naprej, da ustvari čim bolj dovršene oblike.